

NOTAT

– magasin om demokrati og Europa

Hvordan går det med retssikkerheden i EU?

Einar Már Guðmundsson:
**Vi må tøjle
de finansielle
galninge**

Hans Jørgen Bonnichsen:
**Vi er alle
mistænkte**

TEMA:

Hvordan går det med retssikkerheden i EU?

Vi kan alle komme i klemme, enten ved at overtræde loven, eller fordi nogen mener vi gør det. For at sikre, at staten ikke misbruger sin magt, har vi brug for regler som sikrer borgerne rettigheder over for staten. Indtil for få år siden var det noget, medlemslandene i EU selv styrede, men det har ændret sig. Nu kommer flere og flere regler fra EU.

I dette nummer af NOTAT spørger vi, hvordan det går med retssikkerheden i EU. Vi kigger på, hvad de store initiativer handler om, vi belyser reglerne for domstolene og for politisamarbejdet.

Særlig opmærksomhed giver vi et område, som har været i hastig udvikling i kølvandet på indsatsen mod terrorisme; registrering og overvågning. I hele temaet spørger vi: Har borgerne de rettigheder, de har krav på?

Daværende statsminister Fogh Rasmussen underskrev Lissabon-traktaten i 2007. Den trådte i kraft i december 2009.

Forbehold eller ej

Det danske forbehold for EU's retspolitik er blevet alvor. Det vil få betydning for det meste af EU's nye femårsplan på området. Men det står slet ikke klart, hvor meget eller hvor lidt Danmark står udenfor.

INGEN KLARHED. Der er lagt store planer for udviklingen af EU på det retspolitiske område i de kommende år. I december 2009 vedtog et EU-topmøde det såkaldte Stockholm-program, der på 81 sider udlægger ambitionerne om nye love, nye institutioner og nye former for koordinering for perioden frem til 2014. Ifølge programmet skal EU tilslutte sig Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, der skal arbejdes videre med harmonisering og samarbejde mellem landenes retssystemer, straffelovgivning skal harmoniseres yderligere, der skal oprettes et organ for EU's indre sikkerhed, og den fælles indvandrer- og flygtningepolitik skal udbygges.

Stockholm-programmet blev vedtaget få dage efter, Lissabon-traktaten trådte i kraft, og med den nogle nye spilleregler, som kan sætte damp på EU-integrationen. Fremover vil langt de fleste beslutninger blive truffet ved flertalsafgørelser, og så kan Danmark i princippet ikke være med. Danmark har nemlig haft en undtagelse for det 'overstatslige' samarbejde i EU om retspolitik siden 1993, som nu får større betydning.

Alligevel er det ikke så enkelt, at Danmark står udenfor. For det første er juraen slet ikke enkel. I en artikel fra Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS) fra juni 2009 skriver Thomas Gammeltoft-Hansen, at det bliver 'sværere at finde ud af og forudse, præcis hvad indhold vores forbehold kommer til at få fremover'. Han mener, forbeholdet både vil 'vokse og krympe'.

For det andet, afhænger det også af, hvor mange sær aftaler, Danmark vil søge og få. Aftaler som vil betyde, at nye EU-regler også kommer til at gælde for Danmark.

Endelig afhænger det også af om forholdet bliver ændret. For mens kun få i dansk politik ønsker det helt afskaffet, har regeringen bebudet en folkeafstemning om ændring af forbeholdet en gang i fremtiden. En ændring som vil betyde, at Danmark kan tilslutte sig de dele af det overstatslige samarbejde som et flertal i Folketinget ønsker.

Ingen nok så skarp ekspert vil altså i dag kunne løfte sløret helt for EU-retspolitikens betydning for Danmark. ♦

"Logningen er et meget voldsomt instrument at bruge på et resultat som er meget magert," siger formanden for de IT-professionelles fagforening, Niels Bertelsen.

415 milliarder oplysninger - kun 134 resultater

EU's bestemmelser om lagring af borgernes trafik på telefon, sms, email og internet koster årligt 50 millioner kroner at drive. Det er dog ikke store resultater som kommer ud af bestræbelserne.

STORE KANONER. Teleselskaberne anslår selv, at det har kostet omkring 200 millioner kroner at udvikle de omfattende systemer, som skal til når de skal gemme samtlige oplysninger om telefonopkald, sms'er, emails og internetopslag fra alle borgere i landet.

EU's bestemmelser om den såkaldte datalogning trådte i kraft her i landet 15. september 2007 som et led i terrorbekæmpelsen. Det er ikke indholdet af telefon-samtaler og mails med videre, som skal gemmes, men alene oplysninger om trafikken. Det koster 50 millioner kroner i drift, hvert år.

De danske myndigheder skal hvert år sende en rapport til Bruxelles med oplysninger om, hvad der kommer ud af logningen.

Af den seneste rapport fremgår det at der i 2008 har været 3.483 indgreb, det vil sige anmodninger fra politiet om at få indblik i telekommunikationen. Kun 134 af dem var relateret til nettet, resten hører til det som politiet altid har kunnet: Gå til en dommer og anmode om, at måtte åbne breve eller aflytte telefoner og se sms'er.

82.000 registreringer pr. dansker

Sagt på en anden måde er der ud af EU's direktiv om datalogning kommet 134 resultater, som man ikke havde kunnet opnå før. Formanden for de IT-professionelles fagforening PROSA, Niels Bertelsen, siger til NOTAT:

»Logningen er et meget voldsomt instrument at bruge på et resultat, som er meget magert.«

I et hørings svar til Folketinget retter fagforeningen en skarp kritik imod logningen.

For året 2008 anslås det at der blev opbevaret 415 milliarder dataoplysninger. Det svarer til 82.000 registrerede og gemte poster om hver eneste dansker. Det er mere end 5 gange så mange registreringer som man havde forventet da loven trådte i kraft.

Til bekæmpelse af hvad?

Egentlig var det meningen, at logningen skulle bruges i terrorbekæmpelsen. Men i årsrapporten til EU anfører Rigspolitichefen, at brugen nu »drejer sig bl.a. om sager vedrørende terror, organiseret kriminalitet, drab, hjemmestøvet og grov økonomisk kriminalitet«. Der er sket et skred og logningen foretages i dag langt bredere. Hvad har ovenstående med terror at gøre? Og hvad dækker det lille ord 'bl.a.' over?

Formanden for PROSA Niels Bertelsen deltog selv i den arbejdsgruppe i fag-

foreningen som følger logningsdirektivet. Han mener, at der mangler forklaringer, rigtig mange forklaringer på rigtig meget. Alligevel forventer han ikke, at der vil blive løftet mange øjenbryn i Folketinget, hvor det store flertal støtter reglerne:

»Jeg frygter at det blot bliver mødt med total tavshed over det hele – og så får vi på et eller andet tidspunkt en evaluering fra EU, som siger, at det hele nytter så fint,« siger Niels Bertelsen til NOTAT. Også retssikkerheden er på spil, mener PROSA:

Retssikkerhed på spil

Kriminelle eller terrorister kan sagtens kommunikere over internettet uden at trafikken kan spores. Men logningen omfatter alle borgere, og der er tilfælde hvor oplysningerne alligevel ikke slettes efter 12 måneder, fordi bogføringsloven, der kræver at regnskaber gemmes i 5 år, også omfatter visse af de loggede telefondata.

»Spørgsmålet er ikke om der vil ske et misbrug, men om hvornår det sker og hvor stor skaden bliver. Det bliver bestemt ikke morsomt at stå på mål for loven, hvis almindelige borgere får deres data misbrugt eller offentliggjort ved en fejl, som det jo er sket med andre følsomme personoplysninger tidligere.«

Netop retssikkerheden var årsagen til at den tyske forfatningsdomstol 2. marts 2010 afviste den tyske gennemførelse af EU's logningsdirektiv. Alle oplysninger på grundlag af den hidtidige lov skal destrueres, og politikerne må i gang ændre loven så den sikrer borgerne imod at de mange data bliver misbrugt. ♦

» Spørgsmålet er ikke om der vil ske et misbrug, men om hvornår det sker og hvor stor skaden bliver. «

Grænseløst politiregister

EU's medlemslande vil forbedre informations-udvekslingen mellem politikropsene. Det kan være ved at gøre alle oplysninger, et EU-lands politikorps råder over, tilgængelige for alle andre.

INFORMATIONSTRØMME Registere over kriminelle og mistænkte, DNA, fingeraftryk, rejser ind og ud af EU, bevismateriale, pengeoverførsler og brug af internet og telefon. EU er blevet et skarpt overvåget område, især siden kampen mod terrorisme kom højt op på dagsordenen.

Men der er endnu plads til nye initiativer, som kan styrke informationsdelingen

På et EU-topmøde i 2004 blev det besluttet, at oplysninger, der er tilgængelige for politiet i ét EU-land, også skal være tilgængelige for andre landes politikorps.

over grænserne. Blandt de systemer, der er på tegnebrættet i de kommende år er et fælles informationssystem for EU's politikorps, kaldet European Police Records Index System (EPRIS).

Og det mest vidtgående forslag er en slags musketér-ed; alle politikorps skal have adgang til de informationer andre politikorps har til rådighed.

Et tysk initiativ

I den danske oversættelse af EU's femårsplan på det retspolitiske område (Stockholmprogrammet) er det oversat til 'et europæisk strafferegisterindekssystem', men denne oversættelse er forkert.

Strafferegisteret er en anden sag, og har en anden betegnelse (ECRIS). Under EPRIS er det politimæssige oplysninger i bred forstand, der skal gøres lettere tilgængelige, oplyser Michele Cercone, talsmand for Kommissæren for retlige anliggender til NOTAT.

Mens det danske justitsministerium ikke mener sig i stand til at forklare NOTAT, hvad EPRIS går ud på, er for-

Registrering og

Hvad er vedtaget og hvornår?

Efterlyste og mistænkte (Schengen Information System, 1995)

I Schengens Informations System (SIS) kan politiet hente oplysninger fra andre lande om personer, der er efterlyste, f.eks. hvis de er dømt for en forbrydelse.

Systemet kan også bruges til at sikre 'hemmelig overvågning' af mistænkte. Det kan være overvågning af hensyn til 'den offentlige orden'.

Dømte og mistænkte (Europols registre, 1998)

Politikontoret Europol samler oplysninger om bl.a. personer med kendt eller formodet tilknytning til organiseret kriminalitet.

Et af Europol's registre omfatter også vidner, 'kontaktpersoner, og ofre.

Asylansøgere og illegale indvandrere (EURODAC, 2000)

Register over asylansøgere og illegale indvandreres fingeraftryk.

slagets afsendere mere meddelsomme. Det er Tyskland og Østrig, som presser på for at få EPRIS gennemført, og i Tyskland fremhæver indenrigsminister for den tyske delstat Bayern Joachim Hermann i en pressemeddelelse fra 11. december 2009, at han er ophavsmanden.

For Hermann er EPRIS simpelthen et oplæg til at kopiere det informations-system, det tyske politi bruger, når de

efterforsker kriminalitet på tværs af delstaterne. Ved grov kriminalitet er det et 'ufravigeligt krav', at det bliver muligt at indhente samtlige politimæssigt relevante oplysninger, understreger han.

Forslaget om at alle politikorps skal have adgang til alle oplysninger, andre korps i EU råder over, har en vis rygvind allerede i udgangspunktet. Det blev vedtaget som grundregel for informati-

Ved indbetalinger på over 7.500 kr. skal bl.a. posthuse bevare oplysningerne i fem år, og stille dem til rådighed for myndighederne. Mistænkelige overførsler skal indberettes.

onsudveksling i EU allerede i 2004 på et EU-topmøde, og bærer navnet 'tilgængelighedsprincippet'.

Et tryk på en knap

Inden sådan et system kan blive en realitet, er der dog både tekniske og politiske barrierer, som skal overvindes. I skrivende stund er EU's medlemslande ved at udfylde et spørgeskema fra Kommissionen om behovet for EPRIS, og om hvordan det bør fungere. Resultatet af undersøgelsen skal først fremlægges i 2012, så EPRIS bliver ikke en realitet de første par år.

Omvendt har EU også sat et arbejde i gang for at beslutninger på dette område kan gennemføres hurtigt, hvad enten det er om samkøring af eksisterende registre, eller oprettelse af et nyt, så kan den føres hurtigt ud i livet. Den såkaldte 'Strategi for Informationsstyring', skal nemlig sikre, 'at når de operationelle krav og retsgrundlaget findes, findes den enkleste, let sporbare og omkostningseffektive løsning.'

Eller sagt populært: Når beslutningen er taget, skal der måske ikke mere til end et tryk på en knap. ♦

overvågning i EU

Rejsende ud og ind af EU (Passageroplysninger, 2004)

Flyselskaber og andre transportselskaber skal overdrage oplysninger om passagerer på fly ind og ud af EU til bl.a. USA.

Myndighederne skal undersøge oplysningerne for at finde frem til personer, der skal undersøges nærmere. Formålet er at bekæmpe terrorisme og international kriminalitet. Oplysningerne skal opbevares i fem år.

Overvågning af telefon og internet (Datalogningsdirektivet, 2006)

Televirksomheder af enhver art er forpligtet til at opbevare oplysninger om alle former for telekommunikation – telefonopkald, email-trafik m.m. – i ét år, og til at gøre dem tilgængelige for myndighederne. Registreringerne rummer ikke oplysninger om indhold, kun om forbindelse, f.eks. foretagne telefonopkald.

Registrering af pengeoverførsler (Forordning om pengeoverførsler, 2006)

Pengeoverførsler på over 7.500 kr. (1.000

euro) skal kunne spores til afsender og modtager. Det sikres ved, at bl.a. banker og posthuse pålægges at lagre oplysninger om overførsler i fem år. Mistænkelige overførsler skal indberettes til myndighederne.

Visumansøgeres fingeraftryk (VIS, 2007)

EU har formentlig vedtaget at oprette verdens største register over fingeraftryk. VIS-databasen omfatter hele 70 millioner sæt fingeraftryk på mennesker, der har søgt visum til EU.

Fingeraftryk og DNA (Direktiv om Prüm-traktaten, 2007)

I juni 2008 vedtog Folketinget en lov, som indfører reglerne fra den såkaldte Prüm-traktat i dansk lov. Herefter skal myndighederne i andre EU-lande have adgang til de danske databaser over registreringsnumre på køretøjer, fingeraftryk og hele 40.000 DNA-profiler. DNA-profilerne i den danske database stammer fra personer, der har været i politiets søgelys, også selvom de er blevet frifundet. Oplysningerne opbevares i ti år.

Udveksling af strafferegistre (ECRIS, 2008)

I oktober 2008 vedtog EU regler, som giver politimyndighederne adgang til andre landes strafferegistre. Der er ikke oprettet et fælleseuropæisk register, men enhver anmodning fra andre EU-lande skal imødekommes.

Udlevering og anskaffelse af beviser (Bevissikringskendelse, 2008)

Ifølge bevissikringskendelsen skal EU's medlemslande skaffe og udlevere beviser til myndighederne i andre EU-lande, hvis beviserne kan findes på deres territorium, uanset om der er tale om en sag om noget, der ikke ville have været forbudt i landet. I yderste tilfælde kan det betyde, at politiet vil skulle gennemføre en ransøgning i en sag om noget, der ikke er forbudt, og siden udlevere materiale til et andet EU-land.

Fingeraftryk i pas (Biometriske pas, 2009)

Alle nye pas i EU skal indeholde fingeraftryk. Der oprettes dog ikke et egentligt register. ♦

Vi er alle mistænkte

Tidligere chef for Politiets Efterretningstjeneste (PET) mener at overvågning og registrering har taget overhånd. Borgernes rettigheder fejes til side, og det bliver terrorbekæmpelsen ikke mere effektiv af. Tværtimod.

OVERVÅGNING. Den 25. december 2009 forsøgte den 23-årige nigerianer Umar Farouk Abdulmutallab at udløse en bombe i et fly, der gjorde sig klar til landing i Detroit, USA. Han rejste sig nervøst op og fumlede med sine underbukser, som han havde syet en højeksplosiv væske ind i. Nogle høje knald og lidt røg alarmerede medpassagererne, og han blev overmandet. En katastrofe var undgået.

Det viste sig hurtigt, at Abdulmutallab var kendt af myndighederne. Hans egen far havde advaret den amerikanske ambassade i Nigeria en måned tidligere, og en sag var blevet oprettet. Alligevel fik afrikaneren ikke særlig opmærksomhed, da han steg ombord i flyet fra Amsterdam til Detroit.

Spørgsmålet på alles læber i dagene efter det fejlslagne attentat var: Hvordan kunne han nå så langt? Er registrering og overvågning for at undgå terrorisme ikke omfattende nok?

Mistænksomhedskulturen

Tidligere chef for Politiets Efterretningstjeneste (PET) Hans Jørgen Bonnichsen er ikke i tvivl. Kontrollen af borgerne er tværtimod for omfattende. Siden 11. september 2001 har både USA og EU opbygget et gigantisk overvågningssystem. Et væld af registre om rejser, økonomiske transaktioner, holdninger, og mange andre oplysninger om borgerne, er opstået, og mængden af informationer er enorm. Så stor, at opmærksomheden om dem, der er særligt interessante – som Abdulmutallab – er blevet svækket, og oplysningerne om dem er som nåle i en høstak.

I Hans Jørgen Bonnichsens øjne viser historien, at terrorbekæmpelsen ikke er effektiv. Og så er der en anden pris: Den massive overvågning og registrering fører til tab af rettigheder for almindelige borgere.

»Problemet er, at mistanken bliver

TEMA / EU OG RETSPOLITIK

Hans Jørgen Bonnichsen talte på et DEO-debatmøde i Århus i marts.

bredt ud over os alle sammen. I stedet for at overvåge netop dem, det handler om, bliver vi alle sammen overvåget. Dermed skabes en mistillids- og mistænksomhedskultur. Og når tilliden aftager i et samfund bliver resultatet stærkere social desintegration med isolerede og ængstelig mennesker», siger Hans Jørgen Bonnichsen til NOTAT, og fortsætter:

»Det handler om mangel på frihed. Et helt afgørende træk ved os mennesker er, at vi som udgangspunkt har retten til selv at bestemme, hvordan vi vil leve vort liv, og hvordan og med hvem vi vil dele vore informationer. Vi er ved at miste retten til denne frihed, og vi har ingen muligheder for at rette i oplysningerne, hvis de er forkerte«.

Frygten som argument

Det er politikerne, som har mistet grebet, mener Bonnichsen – også de danske politikere.

Efter hans opfattelse er Danmark ét af de lande med stolte traditioner for retssikkerhed, som nu er faldet på gulvet.

»Tanken om privatlivets fred bliver mere og mere illusorisk. Vi er faldet til patten i Danmark, og accepterer en masse, vi burde være skeptiske overfor. Politikerne har brugt frygten som et trumfkort, der fejrer alle saglige argumenter af bordet.«

Sagligheden er især røget fløjten i EU, mener Bonnichsen, der ellers synes det begyndte så godt med politisamarbejdet under Schengen-aftalen i midten af 90'erne:

»Schengen-systemet var anderledes end det, vi ser i dag. Under Schengen er det personer der har gjort sig fortjent til at blive registreret – og under Schengen er der strenge databeskyttelsesregler, i modsætning til de mange registre, der vedtages i dag, der omfatter alle.«

Retssikkerhed først

Bonnichsen efterlyser bl.a. beskyttelse af kilder, af privatlivets fred, og en stærk og effektiv kontrol af en uafhængig myndighed. Og så bør der være mulighed for at klage over registreringerne. De hensyn er ikke på plads i nutidens regler om overvågning og registrering. Intet af dette er tilstrækkeligt sikret i dag, og derfor gyser Hans Jørgen Bonnichsen ved tanken om et omfattende fælles register for de europæiske politikorps, der har været under overvejelse siden midten af 90'erne.

»Der er meget forskellige traditioner for efterretningsarbejde i Europa. Og der er lande i Europa, som jeg ville være mere påpasselige med at dele personfølsomme oplysninger med, end andre og bestemte ikke hvis det var efterretninger, der jo ikke er fastslåede kendsgerninger, som f.eks. en fældende dom. Der er meget stor praktisk forskellighed, og sikkerhedsrisikoen ved at lade informationerne flyde frit mellem landene er i øjeblikket simpelthen for stor.«

Lyspunkter

Selvom Hans Jørgen Bonnichsen er oppe mod en stærk tendens, mener han der også er bevægelse i modsat retning.

»Der er bestemt lyspunkter. Der er f.eks. Europa-Parlamentets markante afvisning af de amerikanske myndigheders fortsatte ret til at følge med i vore pengetransmissioner via det såkaldte SWIFT-system. Og så er der historien om datalogningsdirektivet, der fører til indsamling af svimlende mængder data om os alle sammen. Gennemførelsen af dét direktiv er netop blevet underkendt ved den tyske forfatningsdomstol. Så der er lyspunkter, og der er eksempler på civil courage, der peger vejen frem,« slutter den tidligere chef for PET. ♦

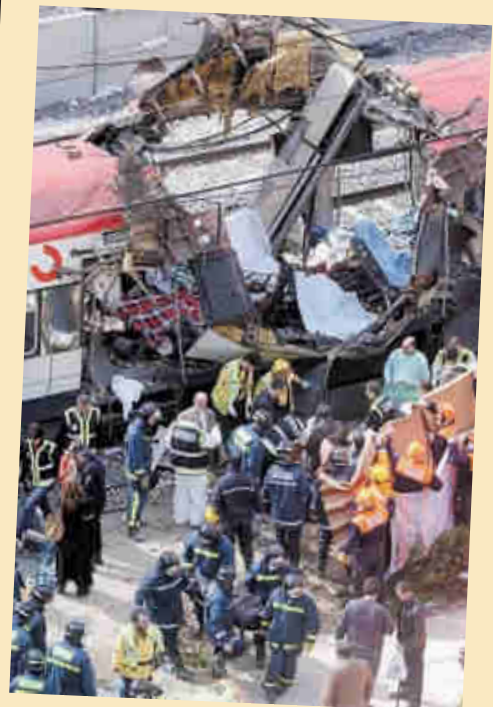
Advokaten og bomben i Madrid

Heller ikke fingeraftryk er utvetydige.

FIRE TOG. Fire bomber. I Madrid i marts 2004 blev 191 mennesker dræbt og op mod 2.000 såret efter en serie attentater. Begivenheden førte til en international klapjagt på de ansvarlige, også i USA, hvor et fingeraftryk på en detonator blev afgørende for efterforskningen. I juni samme år trængte FBI ind på advokaten Brandon Mayfields kontor i Portland i staten Oregon, og siden i hans hjem, hvor de foretog ransagninger. Mayfield blev anholdt, og sat i fængsel, fordi hans fingeraftryk, ifølge FBI, matchede aftrykket fra Madrid.

Efter to uger måtte FBI løslade Mayfield og beklage hændelsen. Det var nu fastslået ved nærmere undersøgelse, at fingeraftrykket ikke var identisk med advokatens.

Mayfield mener selv han blev mistænkeliggjort, fordi han er konverteret fra kristendom til islam. I november 2006, to år efter, blev han tilkendt en erstatning på 2 millioner dollars. ♦

Parlamentet

I februar brugte EU-Parlamentet sin nye magt til at afvise Kommissionens og Rådets forslag om at udlevere data om bankforhold til USA. Det var måske et tegn på, at Parlamentet vil styrke retssikkerheden.

EU-Parlamentet får mere magt

Tidligere var politisamarbejdet og samarbejdet om strafferet i EU mellemstatsligt, det vil sige vedtaget med enstemmighed.

Det ændrede sig, da Lissabon-traktaten trådte i kraft i december 2009. Dermed blev det overstatsligt. Det betyder i praksis at EU-Parlamentet nu er medlovgiver sammen med Rådet (medlemslandenes regeringer), og at Rådet tager beslutninger med flertal i stedet for med enstemmighed.

Danmark er på grund af sit retlige EU-forbehold ikke med i det overstatslige retslige samarbejde.

MAGTSPIL. Torsdag den 11. februar stemte EU-Parlamentet nej til en midlertidig aftale med USA om udlevering af bankoplysninger. Den såkaldte SWIFT-aftale var en del af et program for terrorbekæmpelse, som skal give USA mulighed for at følge med i, hvordan EU-borgere anvender deres penge.

Den blev indgået af EU (regeringslederne) den 30. november 2009 – lige netop dagen før EU-Parlamentet fik medbestemmelse på den slags sager i henhold til Lissabon-traktaten som trådte i kraft 1. december.

Få måneder senere har Parlamentet med et flertal på 378 stemmer mod 196 nu stemt nej til aftalen. Flertallet kom i hus, fordi den socialdemokratiske og den liberale gruppe var enige. Også venstrefløjsgruppen og de Grønne stemte nej. Den kristelig-konservative gruppe, som er den største i Parlamentet, stemte for, efter

et forgæves forsøg på at få afstemningen udskudt.

Retssikkerhed

Forinden havde USA's udenrigsminister Hillary Clinton appelleret til Parlamentets formand om at få aftalen vedtaget. Men med afstemningen fastslog Parlamentet sin voksende indflydelse også på sager som har at gøre med borgerrettigheder, kriminalitetsbekæmpelse og politisamarbejde (se boks).

En af dem som stemte nej til SWIFT-aftalen, er Søren Søndergaard fra Folkebevægelsen mod EU.

Han er godt tilfreds med udfaldet, men sagen har to sider, mener han:

»Den ene er at man ikke vil udlevere oplysninger til USA, når man ikke ved hvad der sker med dem. Vi ved hverken hvor lang tid data vil blive opbevaret, eller hvem de kan blive udleveret til. Det

spiller med musklerne

var sådan set nogle fine argumenter, som blev fremført i debatten. Men det smelter sammen med det andet, nemlig at Parlamentet havde et ønske om at spille med musklerne fordi Rådet og Kommissionen ikke har taget Parlamentets indvendinger alvorligt.»

Konfrontationer

Projektforsker Thomas Gammeltoft-Hansen fra Dansk Institut for Internationale Studier har i en årrække fulgt EU's lovgivning på asyl- og indvandringsområdet hvor Parlamentet i flere år har haft medbestemmelse på lovgivningen. Han er overbevist om, at Parlamentets nye beføjelser vil føre til flere konfrontationer med Kommissionen og Rådet.

»Parlamentet vil forsøge at vise muskler og sætte fingeraftryk, netop fordi man tidligere er blevet overhørt. Forslag kan godt risikere at blive forhalet og sendt frem og tilbage. På den anden side vil Rådet formentligt sætte tommelskruerne på og gøre Parlamentet ansvarlig, og i sidste ende vil Parlamentet også gerne vise sig som en legitim forhandlingspartner.«

Parlamentet og retssikkerheden

Søren Søndergaard advarer også mod at se forkastelsen af SWIFT-aftalen som et billede på det fremtidige samarbejdsmonster:

»Parlamentet vil nok trække i retning af større respekt for borgerrettigheder, især fordi der kan blive et flertal med den liberale gruppe. Men spørgsmålet er hvor meget og hvor længe. En væsentlig del af modstanden mod SWIFT-aftalen var drevet af Rådets og Kommissionens arrogance, men hvis de bliver mere imødekommende, så vil Parlamentet måske svare igen ved at reducere sine krav tilsvarende.«

Socialdemokraten Anna Hedh fra Sverige sidder i parlamentets udvalg for retlige anliggender som vil få stor indflydelse på fremtidig lovgivning om politi- og retspolitik. Hun er enig i, at Parlamentet kan blive en vagthund for de europæiske borgere:

»I forhold til Stockholmsprogrammet (EU's 5-års-plan for retspolitisk samarbejde, red.) har Parlamentets reaktioner været, at man ikke har tænkt tilstrækkeligt

Det første EU-parlamentet gjorde med sine nye beføjelser var at stemme et forslag om overdragelse af borgernes bankoplysninger ned.

på retssikkerheden, for eksempel retten til at have en advokat og datalagring.«

På andre punkter er hun mere usikker:

»Som socialdemokrat kan jeg blive lidt urolig fordi parlamentet er styret af højrekræfter, når det gælder spørgsmål om flygtninge og asyl og selv trafficking og prostitution. Det vil påvirke hvordan et forslag kan ende,« siger hun.

Studehandler

Thomas Gammeltoft-Hansen er enig i, at Parlamentet vil stille højere krav til borgernes retssikkerhed – og han mener det også gælder asylansøgere. Han nævner det såkaldte returdirektiv, som fastlægger regler for hvornår og hvordan man kan sende asylansøgere retur. Det blev vedtaget i 2008 efter mange diskussioner og et utal af ændringsforslag.

»Parlamentet satte klare krav og stillede sig på bagbenene på dele af direktivet som ikke tog højde for de tilbagesendes retssikkerhed. Hele processen blev forsinket, fordi Parlamentet sendte forslaget tilbage,« siger han.

Nu står EU foran en større ændring af reglerne på asylområdet, og her forudser Thomas Gammeltoft-Hansen at Parlamentet kommer til at spille en meget vigtig rolle.

»Retspolitikken er historisk blevet

forhandlet igennem med studehandler på lukkede møder, og det var sjældent til fordel for udlændinge og flygtninge. Parlamentet vil være med til at trække udviklingen i en anden retning og markere sig med at sikre rettigheder og højere standarder,« siger han.

Hellere Parlamentet end Kommissionen

Anna Hedh er med i organisationen EU-Kritiske Socialdemokrater og var tidligere modstander af flere magtbeføjelser til EU-Parlamentet, men efter fem år i Bruxelles har hun ændret mening.

»Jeg er bange for, at magten flyttes længere væk fra borgerne, men jeg har set hvilken utrolig magt embedsmændene i EU-Kommissionen har. Så er det bedre at Parlamentet får større magt.«

Men de nationale parlamenter får mindre indflydelse når beslutninger kan træffes med flertal i Rådet?

»Det er jeg ikke tilhænger af. Og medlemslandenes parlamenter burde kunne gå længere, end der er flertal for i EU. Jeg er for eksempel bekymret for at EU kan sætte begrænsninger på den svenske asylpolitik. Men hvis jeg skal vælge mellem embedsmændene i Bruxelles og EU-Parlamentet, så vælger jeg Parlamentet,« siger Anna Hedh. ♦

En veldokumenteret vagthund

Tony Bunyan kan tale længe og engageret om det fremvoksende Big Brother-samfund, om EU som en overvågningsstat, eller om 'Fort Europa'. Men han bliver lige så vred over noget andet.

HEMMELIGHEDSKRÆMMERI. To gange er Tony Bunyan, grundlægger af netværket og dokumentationscentret Statewatch, blevet kåret som en af de 50 mest indflydelsesrige personer i EU af avisen European Voice. I 2001 for sit arbejde for offentlighedens adgang til EU-dokumenter, og i 2004 for at sætte fokus på borgerrettigheder i skyggen af krigen mod terror.

I forhold til andre aktivister, frivilligorganisationer, tænketanke og politiske bevægelser lægger Statewatch større vægt på fakta og dokumentation af det, de kritiserer, end på deres egne analyser og holdninger.

Men man er sjældent i tvivl om hvad Tony Bunyan selv mener.

'Umoralsk holdning'

Han har beskæftiget sig med EU og især det retspolitiske samarbejde i godt 20 år, og han peger ofte på kontinuiteten i det arbejde han dokumenterer:

Aktuelle forslag – som EU's kommende femårsplan på retsområdet, det såkaldte Stockholmsprogram – har altid en forhistorie:

»Medierne har opgivet at følge med, det er alt for kompliceret.

»Vi har fået Frontex, det agentur som bestyrer overvågningen af EU's ydre grænser. Nu får vi droner (ubemandede overvågningsfly, red.) som skal patruljere over Middelhavet, og EU begynder at organisere hjemsendelser af afviste flygtninge. Samtidig udvikler EU en politik for at styrke importen af uddannet arbejdskraft. Jeg kan ikke forestille mig en mere umoralsk holdning,« siger Tony Bunyan og understreger, at dette ikke er noget nyt som pludselig opstår:

»Det startede i begyndelsen af 1990'erne med definitioner på 'sikre tredjelande' som man skulle sende de uønskede tilbage til. Næste trin blev love som definerer 'økonomiske flygtninge', og så kom EURODAC, registeret af flygtninges fingeraftryk. Vi befinder os nu i en tredje fase i opbygningen af Fort Europa.«

Det er ikke resultatet af den glidende proces, som ophidser Tony Bunyan mest.

Det er i lige så høj grad selve processen og manglen på demokratisk kontrol.

Mistillid til parlamentet

Med Lissabon-traktaten bliver EU-Parlamentet lovgiver sammen med Ministerrådet (medlemslandenes regeringer) inden for hele det retslige område, med nogle ganske få undtagelser.

Politisamarbejde skal afgøres med flertalsbeslutninger, og det enkelte lands mulighed for at nedlægge veto forsvinder; en forandring med store følger for Danmarks deltagelse i det retspolitiske samarbejde og for den danske EU-debat.

Det er dog ikke Tony Bunyans bekymring. Han går ind for en øget deltagelse fra Parlamentets side, og ser ikke nogen større værdi i at stå udenfor EU.

Til gengæld er han meget bekymret over den måde, EU-Parlamentet bruger sine beføjelser: De folkevalgte tager større hensyn til systemets interesser end til vælgerne.

»Mange siger det rent ud. De er nødt til at være loyale overfor aftalerne mellem EU's institutioner, hvis de selv skal have nogen indflydelse,« siger Tony Bunyan. Det mener han vælgerne taber på.

Debat uden mening

De valgte svigt af vælgerne sker, ifølge Bunyan, helt konkret når EU-politikerne

går ind i såkaldte triloger – lukkede trepartsforhandlinger mellem repræsentanter for Parlamentet, Ministerrådet og Kommissionen.

Triloger er udviklet for at øge tempoet i en ellers lidt langsommelig og snørklet beslutningsproces. Sådan virker de også. Til gengæld mister den åbne debat og behandling i udvalg og Parlamentets store mødesal sin mening.

»De folkevalgte tager større hensyn til systemets interesser end til vælgerne.

De afgørende beslutninger bliver nemlig truffet på forhånd.

»Flygtninge- og asylpolitik var allerede før Lissabon-traktaten et område hvor Parlamentet har medbestemmelse. Ud af 27 tiltag, som vi har undersøgt, blev 25 vedtaget ved trilogforhandlinger. Af al lovgivning i EU hvor Parlamentet deltager, er det nu 83 procent som bliver vedtaget på den måde,« siger Tony Bunyan.

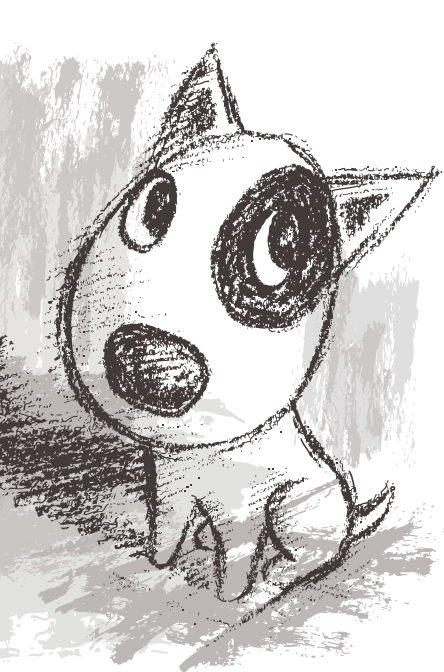
Det indebærer, at det udelukkende er den lille kreds af parlamentarikere som deltager i trilogforhandlingerne, som kan fremsætte ændringsforslag. De øvrige kan kun stemme ja eller nej til den færdigforhandlede aftale. Og kun deltagerne selv ved, hvad der foregår i selve forhandlingerne.

»Medierne har opgivet at følge med, det er alt for kompliceret,« siger Bunyan.

Og så er vi fremme ved det som mest af alt ophidser den britiske skribent, databasebestyrer og aktivist.

Men hvis man ikke ved...

Det er ikke så svært at finde ud af, hvad der foregår hjemme. Der er en helt anden åbenhed, som man ikke finder i EU:

Månedens interview:

Demokratiets tilstand

NOTAT tager pulsen på demokratiets tilstand - i Danmark og Europa. Vi interviewer en person som på den ene eller anden måde har gjort sig tanker om hvordan det går med den demokratiske debat og borgernes indflydelse på samfundsudviklingen.

»I Storbritannien kan jeg læse lovforslag, og jeg kan se udskrifter af debatter i parlamentet. Men hvad gør man, hvis man ikke ved hvad der foregår på EU-plan? Så er der jo ingen man kan henvende sig til, og ingen som kan stilles til ansvar. Problemet er, at vi ikke har en fælles kultur, når det kommer til EU-lovgivning.«

»Man kalder det for krigen mod terror. Terrorisme kan skade, men det er ikke terrorisme, som ødelægger vores samfund. Det gør regeringerne med deres svar på terrorisme,« siger Bunyan som tilstår, at han næsten altid ender med en pessimistisk konklusion.

Og dog.

Der bliver trods alt plads til et par opmuntrende bemærkninger:

»Forandringer er mulige hvis man får skabt brede alliancer i det civile samfund, som kan stille krav til Bruxelles udefra. Og det er muligt at finde gode EU-parlamentarikere, forskere, interessegrupper og medier.«

»Man bliver nødt til at tage til Bruxelles for at forstå, hvad der sker, men for at påvirke må vi tage afsæt hjemmefra, fra EU's medlemslande,« siger Tony Bunyan. ♦

Blå bog:

TONY BUNYAN

Tony Bunyan er en engelsk undersøgende journalist og forfatter med speciale i retspolitik, borgerrettigheder og åbenhed i EU. Siden 1990 har han været direktør for borgerretsgruppen Statewatch og redaktør af netværkets nyhedsbrev. Blandt hans bøger er *The Political Police in Britain* (1977), *Secrecy and openness in the EU* (1999) og *The Shape of Things to Come* (2009).

Ti gange er det lykkedes ham at tvinge EU's Ministerråd og Kommissionen til at udlevere dokumenter efter klager til den Europæiske Ombudsmand.

Læs mere på www.statewatch.org. Under menuen Observatories findes temaer om for eksempel Stockholmsprogrammet, EU-FBI, telefonaflytning, adgang til EU-dokumenter og meget mere.

EU styrker retssikkerheden

Samarbejdet i EU giver ikke problemer for retssikkerheden, men styrker tværtimod borgernes rettigheder, siger Justitsminister Lars Barfoed i dette interview til NOTAT. Han ser frem til et opgør med forbeholdet.

Kan der opstå problemer med retssikkerheden, når lande med meget forskellige opfattelser skal lave fælles lovgivning?

Lars Barfoed (LB): Det er for mig som justitsminister helt afgørende, at retssikkerheden tilgodeses, når vi vedtager ny lovgivning. Det gælder både på nationalt og EU-plan. Det er min opfattelse, at hensynet til retssikkerheden tillægges stor betydning, når der vedtages ny EU-lovgivning inden for det politimæssige og strafferetlige område. Både mine kolleger fra de øvrige EU-lande, Kommissionen og Europa-Parlamentet er meget optaget heraf.

Netop for at fremme retssikkerheden er det for mig helt afgørende, at vi har et europæisk samarbejde inden for det politimæssige og strafferetlige område. Som et eksempel kan jeg nævne princippet om gensidig anerkendelse mellem EU-medlemsstaterne. Dette princip betyder, at en afgørelse truffet af en myndighed i et medlemsland som udgangspunkt uden videre skal anerkendes i et andet medlemsland. Der er allerede vedtaget en række retsakter, der hviler på dette princip. Jeg kan f.eks. nævne, at der for tiden forhandles et forslag, som indebærer, at hvis en kvinde, som her i landet er beskyttet af et polititilhold mod f.eks. sin tidligere

samlever, kan få polititilholdet med sig, hvis hun flytter til Spanien. Det vil sige, at de spanske myndigheder umiddelbart skal anerkende det danske polititilhold, således at kvinden bliver beskyttet mod, at den tidligere samlever chikanerer hende i Spanien. Et sådant initiativ er efter min opfattelse et godt eksempel på fælles lovgivning, der styrker den enkelte borgers retssikkerhed.

Advokatrådets eksperter peger på, at når det handler om f.eks. strafferet, kan det give svære problemer i retssystemet, hvis EU-lovgivningen ikke er helt klar. Kan kompromiser, f.eks. i Rådet, føre til problematiske uklarheder?

LB: Vi skal til enhver tid sikre, at både dansk ret og EU-retten er klar og præcis. Det gælder ikke mindst på det retlige område. Politik er som bekendt det muliges kunst, og kompromiser er en del af det politiske håndværk, men jeg ved, at alle involverede aktører i den europæiske lovgivningsproces er meget opmærksomme på, at reglerne skal være klare og præcise. F.eks. sker det undertiden, at Rådets Juridiske Tjeneste under forhandlinger af retsakter peger på juridiske uklarheder eller lignende.

Tilsvarende behandles forslag til EU-

lovgivning både af Europa-Parlamentet og i et vist omfang også af de nationale parlamenter, hvilket bl.a. er med til at sikre en høj kvalitet af EU-lovgivningen. Med Lissabon-traktaten er der i øvrigt sket en styrkelse af Europa-Parlamentets og de nationale parlamenters rolle i EU-lovgivningsprocessen, hvilket jeg hilser meget velkommen.

Er der noget i det eksisterende politisamarbejde, som bør give anledning til bekymring for retssikkerheden, f.eks. problemer med datasikkerhed eller sigtedes rettigheder?

LB: Det er min opfattelse, at vi har et velfungerende europæisk politisamarbejde. Europol-samarbejdet er for mig et andet godt eksempel på, at det er helt nødvendigt at vi arbejder sammen på europæisk niveau. Kriminalitet respekterer som bekendt ikke landegrænser, og et af de allervigtigste redskaber i bekæmpelsen af organiseret kriminalitet er politisamarbejde på tværs af landegrænserne.

Sigtedes rettigheder er et spørgsmål, som optager mange EU-aktører. Der blev f.eks. under det tidligere svenske formandskab opnået enighed om en såkaldt køreplan om proceduremæssige rettigheder, som indebærer, at der i de kommende

år skal tages en række fælles initiativer på europæisk plan, der skal styrke sigtedes og tiltaltes rettigheder. Som det første af disse initiativer forhandles der for tiden et forslag om retten til tolke- og oversætterbistand i straffesager.

Datasikkerhed er også et spørgsmål, som alle er meget opmærksomme på. Et højt databeskyttelsesniveau er helt centralt, når vi vedtager EU-lovgivning, og i forbindelse med forhandlinger af forslag, der rejser spørgsmål i forhold til databeskyttelse, foretages der altid en særdeles grundig analyse. Jeg kan i den forbindelse nævne, at EU har udpeget en tilsynsførende for databeskyttelse, som bl.a. har til opgave at yde rådgivning om forslag til ny lovgivning, der har betydning for beskyttelsen af personoplysninger.

Tidligere chef for PET Hans Jørgen Bonnichsen siger, at han gyser ved tanken om et egentligt fælles europæisk politiregister. Gør du også det?

LB: Mig bekendt er der ikke nogen som helst planer om et fælles europæisk politiregister.

For et par år siden blev det såkaldte ECRIS-system vedtaget. Det er et nyttigt instrument, der skal bruges til informationsudveksling om strafferegistre. Det sker

i form af et IT-system, hvor oplysninger lagres decentralt i databaser, som forvaltes af medlemsstaterne, men der vil ikke være direkte online-adgang til andre medlemsstaters strafferegistre. Det er altså noget helt andet end et fælles europæisk politiregister.

Med det nye flerårige arbejdsprogram inden for det politimæssige og strafretlige samarbejde – altså Stockholm-programmet – foreslås det, at der skal oprettes et europæisk strafferegisterindeks-system. Der er alene tale om et indeks-system, som sætter medlemsstaternes retshåndhævende myndigheder i stand til hurtigt og effektivt at kunne konstatere, hvorvidt en given person er kendt og registreret af retshåndhævende myndigheder i andre medlemsstater. Der vil således – som det kendes fra det såkaldte Prüm-samarbejde – være tale om et såkaldt 'hit/no hit'-system og ikke en generel adgang til andre medlemsstaters registre. Der er således på ingen måde tale om et fælles europæisk politiregister.

Hvad er hovedproblemerne i at stå uden for det retspolitiske samarbejde?

LB: Det vil selvfølgelig have konsekvenser for Danmark at stå uden for samarbejdet. I første omgang vil vi ikke se

de fulde konsekvenser af forbeholdet, men som tiden går, vil konsekvenserne af forbeholdet blive mere og mere tydelige.

Forbeholdet betyder jo, at Danmark ikke kan deltage i vedtagelsen af konkrete retsakter som f.eks. direktiver og forordninger, der fremover vedtages inden for det politimæssige og strafferetlige område.

Med det nye flerårige arbejdsprogram inden for det politimæssige og strafretlige samarbejde, som vi i daglig tale kalder for Stockholm-programmet, og de nytiltrådte kommissærers politiske målsætninger lægges der op til en bred vifte af initiativer inden for området. Så længe Danmark har et retligt forbehold, vil vi som nævnt ikke kunne deltage i sådanne initiativer. Det gælder f.eks. Kommissionens forslag om et europæisk system vedrørende passageroplysninger, som efter min opfattelse ville kunne styrke dansk politi's muligheder for at forebygge og efterforske f.eks. terrorisme.

Det er selvfølgelig rigtig ærgerligt, at det retlige forbehold betyder, at vi ikke kan deltage i et sådant samarbejde. Netop derfor er det regeringens hensigt, at befolkningen på et passende tidspunkt ved en folkeafstemning får lejlighed til at tage stilling til bl.a. det retlige forbehold. ♦

Den højeste straf for grove tilfælde af menneskehandel er otte år, det samme som det er for forfalskning af eurosedler.

Opskrift på orden i rodebutikken

Samme straf for at forfalske euro'en som for menneskehandel? EU's regler om strafferet hænger ikke ordentligt sammen, og bryder en lang række vigtige principper, mener 14 europæiske eksperter. De har nu skrevet et opråb om hvordan EU skal få styr på principperne før EU for alvor tager fat på strafferetten.

MANIFEST. Eksperterne i strafferet kommer fra 10 forskellige europæiske lande, heriblandt Danmark. Her er det lektor ved Odense Universitet Thomas Elholm, som er med. Sammen med de øvrige strafferetseksperter fra hele Unionen, har han analyseret de forskellige initiativer fra EU vedrørende strafferet.

Og det er noget af en rodebutik, hvis man måler på de krav, de lærde stiller op. Derfor har de ligefrem lavet et 'Manifest om europæisk strafferets politik'.

EU har siden 1999 vedtaget en stribe såkaldte rammeafgørelser på det retspolitiske område. Rammeafgørelser er ikke egentlig lovgivning, men netop nogle rammer, medlemslandenes lovgivning skal holde sig indenfor. Nu er Lissabontraktaten trådt i kraft, og begrebet rammeafgørelser afskaffet. I stedet kommer egentlig lovgivning, og på den måde kan manifestet læses som et opråb til EU om at få styr på principperne før lovgivningen for alvor ruller.

Ikke bare for Unionens skyld

Strafferetseksperterne opstiller en række principper, de mener strafferetten skal følge i EU. Principper, som kan genfindes i bl.a. medlemslandenes forfatninger. F.eks. kan det ikke være et formål i sig selv, at man ved at indføre en eller anden strafferetlig sanktion styrker Unionen og dens målsætninger – en begrundelse som ellers ofte har optrådt i rammeafgørelserne. I stedet skal strafferet i EU kunne udledes af den grundlæggende lovgivning i EU, og skal samtidig respektere medlemslandenes forfatninger.

Da netop strafferetten også er statens allermost indgribende magt over for borgerne er det vigtigt at den har demokratisk legitimitet, dvs. at borgerne har indflydelse ved at kunne påvirke ad demokratiske kanaler. Derfor mener forfatterne at Parlamentets indflydelse i EU's beslutningsproces skal øges.

Desuden skal loven være utvetydig. Det skal være muligt på forhånd at vide hvornår man udfører en kriminel handling. I EU's version af strafferet kniber det gevaldigt med at leve op til dette, hvis man skal tro eksperterne.

Nærhed og sammenhæng

Heller ikke 'nærhedsprincippet' har det for godt, selv om det ellers er af største vigtighed i strafferetten. Ifølge princippet, skal det begrundes ordentligt, at det virkelig er nødvendigt med EU-lovgivning frem for national lovgivning. Men i næsten alle rammeafgørelserne er der blot en henvisning på skrømt til at EU's regulering rammer mere omfattende og derfor må foretrækkes. Et eksempel er rammeafgørelsen om bekæmpelse af fremmedhad hvis formål bl.a. er 'at forbedre retligt samarbejde mellem landene'. En sådan begrundelse vil gøre nærhedsprincippet indholdsløst, skriver forfatterne.

Passende straf

Strafferetten skal også være af passende omfang – overdreven brug af straf og sanktioner vil føre til mindre effekt af strafferetten, skriver de.

For eksempel går EU's forbud mod børneporno langt videre end hvad der egentlig var formålet, nemlig at beskytte involverede mindreårige. For eksempel kriminaliseres også billeder af voksne som foregiver at være et barn samt computertegninger af ikke-eksisterende børn. Ingen af delene har skadet nogen mindreårig, da de involverede enten er voksne eller ikke-eksisterende. Til dato er der ikke fremlagt nogle beviser for at sådanne billeder indirekte har skadet nogen.

Der skal også være et klart forhold mellem straf på forskellige områder, og også på dét punkt kniber det i EU. For eksempel hænger det ikke sammen at den højeste straf for grove tilfælde af menneskehandel er otte år, det samme som

det er for forfalskning af eurosedler. Det vil sige, at forfalskning af penge er en lige så grov forbrydelse, som at udsætte utallige mennesker for fysiske og mentale lidelser.

Hensigt gøres strafbar

I rammeafgørelsen om kampen imod organiseret kriminalitet ser forfatterne lang rækkevidde og manglende præcision. Hvis man er medlem af en kriminel organisation er det f.eks. også kriminelt, hvis man har haft til hensigt, direkte eller indirekte at opnå en materiel eller finansiel fordel, uden at have begået noget. Men her går man ind og straffer hensigter, ikke de gerninger som det egentlig var formålet at ramme. Med den slags regler får medlemsstaterne simpelthen ikke en klar fornemmelse for, hvad det egentlig er de skal kriminalisere.

Et andet problem i samme rammeafgørelse, er hvad en 'kriminel organisation' egentlig er. Skal den være løst eller fast organiseret og skal man f.eks. betale kontingent eller være registreret.

EU går hér langt videre end *nødvendigt*.

Bekymrende tendenser

Slutsalutten fra manifestforfatterne lyder:

»Alle disse bekymrende tendenser kan man også se iagttaget på nationalt niveau, men bliver markant forstærket af den europæiske udvikling. Hvis de indbyggede risici ikke bliver anerkendt i tide, frygter vi at blive mødt af en strafferet i modstrid med vore helt fundamentale principper.« ♦

Manifestet findes ikke på dansk, men på mange sprog på initiativets hjemmeside på www.crimpol.eu Se også artikel af Thomas Elholm i Advokaten, 1/2010

5 års plan vækker uro

Eksperterne er bekymrede for EU's program for udvidet retligt samarbejde. Vi risikerer simpelthen forkerte domme, siger den danske formand for 700.000 europæiske advokater.

LOVKATALOG. Stockholm-programmet er navnet. Indholdet er mere og tættere samarbejde i de kommende fem år om rets-, politi- og asylpolitik. Programmet gør mange eksperter særdeles bekymrede for, hvordan det skal gå med retssikkerheden.

For eksempel advarer de danske advokater imod planen om at indføre regler, så beviser fundet i ét medlemsland, automatisk skal anerkendes i et andet medlemsland, fremgår det af artiklen 'Den flossede retsstat' i Advokatrådets medlemsblad Advokaten.

Hanne Rahbæk, der er formand for Advokatrådets strafferetsudvalg, nævner i bladet, at der er en meget stor forskel på reglerne for indsamling af beviser i straffesager fra land til land. Derfor kan et land ikke være sikker på, at beviser fundet i et andet medlemsland kan bruges i retssalen.

Risiko for forkerte domme

EU-lovgivning vil komme til at fylde mere og mere i retssalene rundt i Europa, og dermed også blive en stadig større del af arbejdet hos anklagere og dommere. Derfor er en del af Stockholm-programmet også, at anklagere og dommere skal uddannes bedre inden for EU-retten. Med i planen er derimod ikke de advokater som skal repræsentere borgerne.

Det bekymrer Anne Birgitte Gammeljord, formanden for den europæiske paraplyorganisation CCBE som repræsenterer mere end 700.000 europæiske advokater.

- Hvis man ikke også sikrer de fornødne midler til uddannelsen af advokaterne inden for EU-retten, risikerer man forkerte retsafgørelser, siger hun til bladet Advokaten.

Danmark er i udgangspunktet ikke omfattet af nye regler på det strafferetlige område, p.g.a. et dansk forbehold. ♦

Kilde: 'Den flossede retsstat', Advokaten, 9-2009

EU får komité for den indre sikkerhed

En nyt organ for "den indre sikkerhed" lægger op til en sikkerhedstjeneste i EU-regi, og til kontrol af udvalgte befolkningsgrupper. Forsker advarer mod systematisk diskrimination.

INDRE SIKKERHED. Forestil dig en gruppe, hvor ledende danske anklagere, kriminalbetjente, toldere, lufthavnsbetjente, ansatte i Integrationsministeriet, og måske også i efterretningstjenesterne (Politets Efterretningstjeneste og Forsvarets Efterretningstjeneste) holder faste møder, hvor de løbende diskuterer nationens sikkerhed.

Sådan en gruppe ville nok blive opfattet som ret vigtig.

Sådan en gruppe har EU fået for nylig, og den holdt sit første møde den 11. marts i år.

Gruppen kaldes COSI (Comité permanente de Sécurité Intérieure), på EU-dansk Den Stående Komité for den Indre Sikkerhed. Den er ikke kun ny, den er også lavet efter en særlig model: COSI er sat sammen af folk som til dagligt arbejder med sikkerhed, ikke som mange andre EU-komitéer af embedsmænd eller diplomater.

»Det kan godt blive til et nyt vigtigt skridt, vi må se hvordan det udvikler sig. Der er et behov for en bedre inddragelse af folk med operationelle opgaver. Komitéen vil for eksempel erstatte møder mellem medlemslandenes politichefer,« siger Jonathan Faull, chef for Kommissionens generaldirektorat for rets- og indenrigspolitik.

Den Interne Sikkerhedsstrategi (ISS)

Opgaven for den nye sikkerhedskomité er formuleret i EU's interne sikkerhedsstrategi (ISS – Internal Security Strategy), et dokument på 18 sider vedtaget af EU's justitsministre den 25. februar og af stats- og regeringscheferne på deres topmøde i marts 2010.

Strategien omhandler trusler fra bl.a. terrorisme, organiseret kriminalitet, computerkriminalitet, grænseoverskridende forbrydelser, vold fra ungdomsbander, hooliganisme, naturkatastrofer, computernedbrud og trafikulykker.

Den brede definition, som også omfatter migration, ungdomsvold og naturkatastrofer, er med til at påvirke, hvordan vil alle tænke på de spørgsmål og hvordan de skal løses, mener Rens van Munster fra DIIS.

»Bureaukrater som arbejder med indre sikkerhed får i øget udstrækning indflydelse over andre områder som transport- og socialpolitik, siger han.

Integration

Komitéen for den Indre Sikkerhed får til opgave at sikre gennemførelsen af den "interne sikkerhedsstrategi". Det er et nyt begreb på et etableret politikområde, der er i vækst i EU-regi.

Rebecca Adler-Nissen, EU-forsker ved Københavns Universitet, er lidt tilbageholdende:

»De enkelte dele af sikkerhedsstrategien findes i forvejen, så indholdsmæssigt er der nok ikke så meget nyt. Det man

gør er, at man løfter de enkelte dele op på strategisk niveau. Den indre sikkerhed bliver ligestillet med den fælles udenrigspolitik. Men at trække en parallel mellem indre sikkerhed og det indre marked er nok lidt for voldsomt,« siger hun.

Rens van Munster, seniorforsker ved DIIS (Dansk Institut for Internationale Studier) ser derimod den nye komité som eksempel på en højere grad af integration af et område, som traditionelt har været de enkelte medlemslandes ansvar.

Skridt mod sikkerhedstjeneste

»Langsomt men sikkert bygger EU sin egen operative sikkerhedskapacitet. Hver gang man har startet med at koordinere et nyt område så det blevet fulgt af operative beføjelser. Vi har set det ske med Frontex (EU's agentur for grænsekontrol, red.), og vi har set det ske med Europol (det fælles politikontor). Det er politisk følsomt, og derfor er man forsigtig med at sige det lige ud. Men sikkerhedsudvalget kan bestemt ses som en bevægelse imod en retshåndhævede styrke. Det vil være det næste logiske skridt.«

Et tegn på, at COSI er politisk følsomt kan ses i referatet af Ministerrådets møde den 25. februar i år, da den formelle

beslutning om oprettelsen af COSI blev taget.

Her blev ministrene enige om at tilføje en udtalelse:

»COSI vil i betragtning af sin operative rolle være hovedstadsbaseret (altså i modsætning til Bruxelles-baseret, red.). Hver medlemsstat afgør, om den vil have en enkelt repræsentant for alle spørgsmål eller flere forskellige repræsentanter, som i begge tilfælde skal have passende støtte.«

Ministrene markerede altså, at komitéen er deres projekt, og at Kommissionen og Parlamentet bør blande sig udenom.

Grupper i søgelyset

Generaldirektøren i Kommissionen, Jonathan Faull opfatter dog ikke markeringen på den måde, siger han til NOTAT:

»Sådan ser vi ikke på det. Dette er en

komité, som vi i Kommissionen vil deltage i, men vi er jo ikke operative folk. Jeg er ikke en politimand. Vi har brug for at koordinere operative anliggender, og folk som beskæftiger sig med det befinder sig ikke i Bruxelles, selvfølgelig med undtagelse af belgiere.«

Rens van Munster fæster sig ved, at COSI skal koordinere oplysninger, som forskellige organer har i forvejen, samtidig med, at der bliver lagt særlig vægt på forebyggelse og på forventninger om sikkerhedstrusler:

»Information fra forskellige databaser, og fra EU-organer som Europol, Eurojust og Frontex gør det muligt at konstruere særlige risikoprofiler. Det betyder, at nogle grupper af mennesker vil blive mere overvågede og kontrollerede end andre,« siger han.

Forsker Rens van Munster (DIIS):
"Risikoprofiler er institutionaliseret diskrimination."

TEMA / EU OG RETSPOLITIK

Mange involverede

Den nye komité for indre sikkerhed (COSI) skal koordinere arbejdet mellem EU-landenes politi og de fælles organer Europol (politikontoret i Haag), Eurojust (anklagekontoret i Haag), og Frontex (grænsekontrolagenturet i Warszawa).

Arbejdet ventes også omfattes CEPOL (politikademi i Storbritannien), OLAF (Kommissionens kontor for bekæmpelse af svig), EPCTE (politichefernes task force – nu nedlagt), SCIFA (komité om indvandring, grænser og asyl), FRA (agenturet for grundlæggende rettigheder i Wien), EMCDDA (overvågningscenter for narkotika narkotikamisbrug i Lissabon) og SitCen (ministerrådets situationscenter for underrettelses- og sikkerhedsoplysninger i Bruxelles).

Diskriminering sat i system

Overvågning efter risikoprofiler kommer dermed i konflikt med grundlæggende rettigheder, mener DIIS-forskeren:

»Det er mest åbenlyst med hensyn til beskyttelse af privatlivet, men det handler også om andet end det. Risikoprofiler efter forventninger om kommende sikkerhedstrusler er grundlæggende en form for institutionaliseret diskrimination. Selv om man bekender sig til antidiskrimination som en værdi, så er man ved at bygge sortering af mennesker ind i systemet.«

»Vi får en grænsekontrol spredt ud i hele samfundet. Hvis man kun bekymrer sig for beskyttelse af privatlivet så kommer man til at undervurdere dette grundlæggende træk ved risikoprofiler,« siger Rens van Munster. ♦

Fra Lotto til Akropolis

Efter flere års kreativ bogføring, må grækerne bruge fantasien for at betale regningen. Men uden nye billige lån går det ikke.

GRÆKENLANDS KRISE. Grækenland har gigantiske problemer. Statens underskud var i 2009 12,7 procent af landets årlige indtjening – bruttonationalproduktet. Arbejdsløsheden er stor, og gælden forventes i 2010 at komme op på 125 procent af bruttonationalproduktet. Ingen er i dag i tvivl om, at den græske krise er dyb. Men sådan så det faktisk ikke ud for bare et år siden.

Så sent som i april 2009 meddelte den græske regering således, at statens underskud ville komme til at ligge på 3,7 procent af landets bruttonationalprodukt. Det viste sig at være mere end tre gange så stort. Og de græske oplysninger om økonomien har stort set været forkerte lige siden landet blev medlem af Eurozonen i 2002.

De forkerte oplysninger

Det er blandt andet sket gennem samarbejde med den amerikanske investeringsbank Goldman Sachs.

Ifølge New York Times har banken gennem årene hjulpet Grækenland med at maskere en lang række lån på en måde, så de ikke optrådte i landets statistik. Men nu er regnskabet's time kommet, og den

græske regering er tvunget til at være kreativ for at finde pengene.

Grækenland har således givet banken pant i den regionalstøtte, som landet får fra EU. Også indtægterne fra en række lotterier er afsat. Det samme gælder de afgifter, der skal betales for brug af det græske luftrum.

Den græske regering ønskede også på et tidspunkt at pantsætte indtægterne fra Akropolis. Det mødte dog så stor modstand fra arkæologerne, at man måtte opgave tanken!

Papandreou skal rydde op

Der skal ryddes op i Grækenland, og opgaven ligger hos landets nye socialdemokratiske statsminister Georgios Papandreou.

Han kom til magten på en række løfter om sociale forbedringer, som han ikke kan holde. Tværtimod har han nu foreslået, at moms sættes op fra 19 til 21 procent, at afgiften på alkohol og tobak forhøjes med 20 procent, og at der lægges en ekstra afgift på 60 øre pr. liter benzin.

Derudover vil han forhøje pensionsalderen, skære dybt i offentligt ansattes feriepenge, nedskære antallet af offentligt

ansatte og styrke kontrollen med inddrivelse af skat. Med dette program har Papandreou vundet EU's tillid. Problemet er, at det ikke er nok.

Grækenland har nemlig brug for penge, rigtig mange penge. For at lukke hullet i statskassen og for at betale de stigende udgifter til renter af landets gæld.

Hvor danske statsobligationer kan sælges for en rente på cirka 3,5 procent, skal grækerne betale over 6 procent for at få solgt deres obligationer.

De andre landes problemer

Derfor har Grækenland brug for billige lån fra de andre EU-lande. Men de er svære at få. Især går den tyske regering imod at yde direkte hjælp.

For nok er Grækenland et lille land, som det vil være overkommeligt at hjælpe. Men andre og større EU-lande har tilsvarende problemer. Det gælder Portugal og Irland, og det gælder Spanien og Italien. Og især de to sidste lande er så store, at hjælpeaktioner kan blive endda meget dyre.

Men det giver også problemer at lade være med at hjælpe. Ifølge Der Spiegel for 22. februar 2010 har de tyske banker

et tilgodehavende på cirka 220 milliarder kroner i Portugal, cirka 240 milliarder i Grækenland, 915 milliarder i Italien, 1240 milliarder i Italien og 1310 i Irland.

Hvis ikke der findes en løsning, kan tyske banker opleve en alvorlig krise. Foreløbig har euro-landene besluttet at yde Grækenland bilaterale lån. ♦

Krise kan føre til ny EU-bank

Læs om det tyske forslag om oprettelse af en europæisk valutafond på www.notat.dk

Grækerne går en hård tid i møde med store nedskæringer på de offentlige budgetter.

Euro'ens skæbnetime

Allerede før euro'en var indført forudså eksperter, at den ikke ville få svært ved at overleve en økonomisk krise. Nu er krisen en realitet, og antallet af røster der tror på sammenbrud tager til.

EUROZONENS FREMTID. Allerede inden euro'en blev indført i 2002, forudså flere eksperter, at den ville have svært ved at overleve en økonomisk krise. Blandt dem var den kendte amerikanske økonom Milton Friedman, der i 1998 udtalte:

»Euroen vil ikke kunne overleve en finansiell krise. Og Euro-samarbejdet vil sandsynligvis bryde sammen om ti år,« sagde han.

En bemærkelsesværdig udtalelse fra en mand, der er tilhænger af en stram pengepolitik – netop det som euro-reglerne er præget af.

I dag slutter en række økonomer sig til kritikken af Euro-samarbejdet.

Tyskland er problemet

I Financial Times for 22. februar siger den kendte spekulant og milliardær, George Soros, at en isoleret indsats, som den Grækenland gennemgår, ikke er tilstrækkelig til at redde euro'en.

»Midlertidige løsninger kan klare Grækenlands problemer, men hvad med Spanien, Portugal, Italien og Irland? Disse lande udgør en så stor andel af Euroland, at de ikke kan redde på denne måde,« siger han.

I Soros' øjne skal der langt strammere regler til, hvis redningsaktionen skal lykkes.

Kommentator i Financial Times, Gideon Rachman, går endnu videre i en artikel den 23. februar. Han siger åbenlyst, at EU-landenes passivitet kan skabe problemer for ikke alene eurozonen, men også EU-samarbejdet i det hele taget.

Kan de træde ud?

I Børsen den 18. december 2009 kommer den amerikanske økonom Martin Feldstein ind på muligheden af, at lande som Spanien, Grækenland og Irland kan træde ud af eurosamarbejdet og igen få deres egen valuta. Det vil give dem mulighed for at få en lavere valutakurs og dermed større konkurrenceevne.

Han erkender, at dette vil være både politisk og økonomisk risikabelt, men at det også vil indebære betydelige omkostninger at forblive i eurozonen.

»På et vist punkt vil de manglende muligheder for at håndtere de hjemlige økonomiske problemer inden for ØMU-rammerne måske kunne bringe et eller flere lande frem til den konklusion, at disse omkostninger simpelthen er for høje,« slutter han. ♦

»Vi må tøjle de finansielle galninge«

I sin seneste bog kaster Einar Már Guðmundsson sig over finansyrsterne i Island. Men det finanspolitiske eventyr var kun en afspejling af den politik der kommer fra EU, mener den islandske forfatter, som ikke er i tvivl om hvor han vil sætte sit kryds, hvis det kommer til en afstemning om medlemskab af EU.

ISLAND. »Jeg og mange andre ved, at vi vil sige nej, men vi var parate til at lade dem få en aftale, alene for at kunne snakke om noget andet. Det var blevet ligesom en alkoholisk tvangstanke. De sagde EU til alle spørgsmål. De snakkede ikke om andet, så den eneste udvej var, at lade dem komme tilbage med en aftale, og så tage en afstemning.«

Ordene kommer fra den islandske forfatter Einar Már Guðmundsson, som NOTAT mødte i København i slutningen af februar.

Han er sur på de islandske socialdemokrater. De erobrede regeringsmagten sidste år sammen med Venstrepartiet - de Grønne, efter at vælgerne massivt stemte de gamle politikere ud af Altinget. Men ifølge Guðmundsson er der ingen, der tager den nye regering alvorligt, og når der ikke har rejst sig en folkestorm mod beslutningen om at sende en optagelses-

ansøgning til EU, er det simpelthen fordi det var den eneste måde til at få socialdemokraterne til at 'holde kæft'.

»Vi får bare at vide, at vi skal være med i EU. Men der mangler en debat om hvad EU betyder. Hvorfor skal vi ind eller ikke ind? Er det af kulturelle eller økonomiske grunde? Er det for at forandre EU, eller skal EU forandre os?«, spørger han.

Samtidig mistænker han regeringen for at have en skjult dagsorden:

»Jeg tror også det er udtryk for, at Socialdemokraterne har opgivet at få landet til at køre, og derfor vil de lade nogen andre tage ansvaret.«

Hvidbogen

Sidste år gik Einar Már Guðmundsson til frontalangreb på de islandske finansyrster og nyliberale politikere med bogen Hvidbogen. Krisen på Island. Her spidder han såvel 'ekspansionsvikingerne' som de velbetalte politikere, der med privatisering og økonomisk liberalisering skabte det finanseventyr som endte i et total kollaps, og hvor almindelige islændinge nu betaler for oprydningen. Bogen var et stilbrud med tidligere værker. I en række kapitler fletter han egne oplevelser sammen med litterære udfoldelser og politiske krav til 'et nyt økonomisk system'.

»Fortællekunsten finder altid nye veje. Det er bare en måde at udtrykke sig på hvor man går ind i en ikke-fiktiv virkelighed, som alligevel er meget fiktiv. Man behøver næsten ikke lyve i disse dage,« siger han med et bredt grin.

»Jeg har altid set litteraturen som et samfundsendagement, en slags tolkning

af virkeligheden, og en anden slags tolkning end den officielle. Men jeg går også derhen hvor vinden fører mig,« tilføjer han.

'Vinden' var de folkelige protester mod de islandske finansspekulanter som førte til regeringens fald i januar 2009.

»Det dukker op, du ved, i disse tider, hvor der kræves aktivitet, så kommer det politiske tilbage, men det har altid været der, bare på en anden måde. Alle har jo vidst, at jeg er venstreorienteret med anarkistiske sympatier, en gammel trotskist og punker, men kun ganske få har afvist bogen som noget gammelkommunistisk sludder. Først og fremmest har folk sagt: Du skriver det, som jeg tænker.«

Ja til Europa

I februar 2010 meddelte EU-Kommissionen, at betingelserne for at starte forhandlinger om islandsk medlemskab var opfyldt. Hvis det hele kører på skinner, kan islændingene stemme om medlemskab om lidt over et år.

»Jeg oplever det både som ja og nej. Ja til at være med i Europa, men nej til det system, som er bygget op,« siger Guðmundsson om sit nej ved en kommende folkeafstemning.

For Einar Már Guðmundsson handler det ikke så meget om ja eller nej til EU, men mere om hvad EU står for. De perioder hvor det er gået bedst for Island og for den islandske kultur, er de tidspunkter hvor Island har været knyttet tættest til Europa, understreger han.

»Det afhænger af den politik, som bliver ført. Der har været gode sociale forslag og sociale pakker, men i den sidste tid har det været finanslivets EU. Jeg ønsker en styring af finanslivet, men EU har skabt grundlaget for at finanskapitalen kan flyde frit uden nogen kontrol.«

Et af socialdemokraternes vigtigste argumenter for at komme med i EU er at det

Einar Már Guðmundssons "Hvidbogen - Krisen på Island" er et anklageskrift mod finansyrster og neoliberale politikere i Island.

vil give billigere fødevarer. Men det er ikke et argument som Einar Már Guðmundsson anerkender.

»Man glemmer hvorfor priserne er så lave. For eksempel at en tredjedel af frugt og grønt kommer fra områder som Almeria i Spanien, hvor der bruges meget sprøjtegift og hvor man arbejder under slavelignende forhold. Her har du en modsætning, hvor det bliver svært for socialdemokraterne i krisetider. De har glemt den sociale solidaritet og de forhold der arbejdes under.«

Til gengæld kunne Island selv producere gode produkter i drivhuse, mener han. Men det kræver, at det er drivhusbønderne, og ikke som nu storindustrien, som får billig elektricitet.

Finansielle galninge

At et medlemskab af EU skulle kunne redde Island fra fremtidige økonomiske kriser er heller ikke et argument, som bider på ham. Også i EU-lande som Grækenland,

Ungarn og de baltiske lande er der jo krise. Det er ikke EU som sådan, men selve systemet, der er årsagen, mener han.

Grundlaget for den økonomiske eventyrpolitik blev lagt af Tony Blairs nyliberale politik og ambitioner for den britiske finansverden, mener han:

»Alle de dårlige regler eller mangel på regler har deres oprindelse i City i London, hvor Gordon Brown var hovedideolog som finansminister. City skulle i konkurrence med Wall Street, og det betød at alle disse finansielle galninge blev en realitet i hele Europa. Den islandske økonomi er mere konsekvensen af dette end den er årsagen.«

»Jeg er tilhænger af et velfærdssystem og social lighed, og jeg vil også gerne se private virksomheder, men vi må få tøjlet de finansielle galninge. Historien om Islands økonomi viser os tydeligt, hvor gale de er, og hvor galt det kan gå« slutter Einar Már Guðmundsson. ♦

Blå bog

Einar Már Guðmundsson (1954) regnes for en af de største nulevende islandske forfattere.

Har skrevet romaner, digte, noveller og essays. Han slog igennem med trilogien *Ridderne af den Runde Trappe* (1984) *Vingeslag i Tagrenden* (1986) *Regndråbernes Epilog* (1988) om drenges opvækst i Reykjavik. Romanen *Universets Engle* (1993) fik Nordisk Råds litteraturpris i 1995.

I 2009 kom essaysamlingen *Hvidbogen. Krisen på Island*, som er et anklageskrift mod finansfyrster og nyliberale politikere, der berigede sig selv, samtidig med at de førte den islandske økonomi ud i en afgrundsdyb krise.

Britta Thomsen,
Socialdemokratiet

I EU lever kvinder i frygt

Nogle gange er det hårdt at sidde i Europa-Parlamentet. Ikke på grund af arbejdspresset eller de anstrengende ture frem og tilbage mellem Bruxelles og Strasbourg. Men på grund af dage som den 16. marts 2010, hvor en bulgarsk kvinde besøgte parlamentet og vi hørte hendes historie. Vi hørte om, hvordan hendes voldelige eksmand havde kastet syre i ansigtet på hende. I dag er hun blind på det ene øje og skaldet. Og eksmanden? Ja, han havde såmænd bare fået en bøde, så han forfølger hende flittigt endnu.

Anledningen var en debat i Europa-Parlamentet om vold mod kvinder i forlængelse af Kvindernes Internationale Kampdag. Selvom jeg i mit arbejde i ligestillingsudvalget dagligt beskæftiger mig med vold mod kvinder og konstant konfronteres med uhyggelige voldsstatistikker, så chokeres jeg lige meget hver gang. Når debattører som Asger Aamund og Anne Sophia Hermansen påstår, at der ikke længere er behov for en international kampdag for kvinder, så synes jeg, de skulle prøve at forklare det til de 28.000 danske kvinder, der hvert år udsættes for vold fra deres partner.

I Europa-Parlamentet er vi heldigvis enige om, at der er tale om et overgreb på helt fundamentale menneskerettigheder, når hver fjerde kvinde i EU udsættes for vold. Derfor har vi fra ligestillingsudvalgets side bedt Kommissionen om hurtigst muligt at fremlægge en plan for EU's politik til bekæmpelse af alle former for vold mod kvinder. Hver dag lever millioner af kvinder i frygt for deres voldsforbrydere, og deres fremtid afhænger af, om vi får skabt nogle fælles standarder i EU for beskyttelse af ofrene og passende straffe for volds-mændene. I dag er det helt tydeligt, at nogle lande tager problemet mere alvorligt end andre. Som de eneste i EU har spanierne oprettet et statsligt voldsobservatorium, der hvert år bl.a. skal aflægge rapport om udviklingen af den kønsrelaterede vold og løbende opdatere den bedst tænkelige strategi for bekæmpelse af volden, baseret på den nyeste forskning. Lad os støtte det spanske formandskabs initiativ for at få oprettet et fælles voldsobservatorium i EU til gavn for alle Europas kvinder. Vores inaktivitet er bogstaveligt talt et slag i ansigtet på de kvinder, der er ofre for mænds vold. ♦

Grundlovssag for Højesteret

Højesteret skal nu tage stilling i den sag, som 38 borgere med Ole Krarup i spidsen har rejst mod regeringen, fordi den ikke lader Lissabon-traktaten komme til folkeafstemning, som Grundloven efter deres opfattelse kræver.

Højesteret skal dog i første omgang blot afgøre, om sagsøgerne har ret til at få sagen prøvet ved domstolene, og det sker først den 13.-14. december. Se artiklen 'Højesteret skal tage stilling til klage over Lissabon-traktaten' på notat.dk

Tysk ønske om valutafond i EU

Grækenlands økonomiske problemer har fået landet til at overveje at søge om et lån fra Den Internationale Valutafond, IMF.

Især tyskerne er betænkelige ved, at IMF skal blandes ind i Eurozonens forhold. Derfor foreslår den tyske finansminister, Wolfgang Schäuble, at der oprettes en slags EU-valutafond, som kan låne penge til medlemslande i problemer.

Tanken har indtil nu kun fået begrænset tilslutning. Den støttes ganske vist af både den tyske forbundskansler Angela Merkel og Kommissionens leder, Manuel Barroso. Men begge mener, det vil kræve en ændring af EU's traktat, og en sådan ændring er der meget lidt ønske om.

Læs mere i artiklen 'Krise kan føre til ny EU-bank' på notat.dk

EU redder verden! siger tegneserie

Børnene i EU's medlemslande skal lære at sætte pris på EU. Derfor har man brugt 1.677.000 kroner til et tegneseriehæfte, hvor EU's udsendinge præsenteres som de sande helte. Det bliver udgivet på engelsk, fransk, tysk, italiensk og hollandsk.

Se artiklen 'Tegneserie skal vise børn at EU redder verden' på notat.dk

EU-parlamentarikernes vigtige diskussioner

I den forløbne måneds tid er Europa-Parlamentets medlemmers mailboks som vanligt blevet fyldt med mail om alt mellem himmel og jord. Der har både været mails fra kemiindustriens lobbyforsøg, dokumenter til brug i udvalgene, invitationer til receptioner, middage og frokoster – og stort set alt derimellem.

Med andre ord har det på mailfronten stort set været business as usual, men så alligevel ikke helt. For midt mellem alle de sædvanlige mails har to emner ført til intern diskussion mellem medlemmerne – i form af mails der sendes og besvares til samtlige EU-

parlamentarikere OG assistenter. Altså et par tusinde modtagere pr. mail.

Hvad er det så for sager, der på denne måde har kunnet føre til interne diskussioner og mailrundsendinger? Et relevant spørgsmål, for det må jo være vigtige sager. Normalt bliver lovgivningsarbejdet nemlig trygt overladt til diskussionerne i udvalgene. Der var da heller ikke tale om, at de mange mails handlede om reformen af EU's fiskeripolitik, bekæmpelse af svindel i EU, ophævelse af landbrugsstøtten – eller andre relevante emner.

Nej i stedet var der tale om, i EU-

Forfatningsdomstol bremser EU-direktiv

Den tyske forfatningsdomstol i Karlsruhe har i en dom fastslået, at EU's direktiv om, at medlemslandene skal opbevare teletrafik i to år er ulovligt – i hvert fald i den tyske udformning.

Se artiklen 'Tysk domstol bremser datalagringsdirektivet' i notat.dk

EU opretter gasnet

En strid mellem Ukraine og Rusland i 2009 afslørede, hvor sårbare en række EU-lande er overfor afbrydning af forsyningen med gas.

Det har fået Kommissionen til at bruge 17,5 milliarder kroner på at etablere gasledninger til de baltiske lande og landene på Balkan. Ledningerne skal sikre, at der i en kritisk situation hurtigt kan leveres gas fra det ene medlemsland til det andet.

Læs mere om gasforsyningen i 'EU opretter gasnet' på notat.dk

EU bremser import fra israelske bosættelser

EU-domstolen i Luxembourg har fastslået, at der ikke kan gives toldfrihed for varer, der kommer fra israelske bosættelser i de palæstinensiske områder.

Det er ikke nok, at den israelske regering siger god for sådanne varer. Godkendelsen skal komme fra de palæstinensiske myndigheder, siger domstolen.

Læs mere om sagen i 'EU-indgreb mod israelske bosættere' på notat.dk

Sådan stemmer de i EU-Parlamentet

Aviserne fortæller næsten aldrig, hvordan de danske medlemmer af EU-Parlamentet stemmer. Men det råder to unge danskere nu bod på. Det gør de ved hjælp af hjemmesiden www.itsyourparliament.eu

Læs mere om de to danskere og deres hjemmeside i artiklen 'Ny side viser hvad de stemmer i Strasbourg' på notat.dk

Læs også om, hvordan 92 procent udeblev fra en afstemning, der var betegnet som hastende! Se artiklen '92 procent blev væk fra hasteafstemning'.

EUOKRATLIV

parlamentarikernes øjne, tydeligvis langt vigtigere emner: Det ene, er den måde den britiske EU-kritiker Nigel Farage (MEP, United Kingdom Independence Party) omtalte både Belgien (der blev kaldt et ikke-land) og EU-præsidenten van Rompuy (han blev bl.a. beskyldt for at have samme karisma, som en fugtig klud) på, i en tale i Parlamentet. Den anden, og at dømme efter mængden af interne mails, næsten lige så vigtige sag blev rejst af den græske parlamentariker Niki Tzavela.

Hun var meget fortrønet over, at et tysk magasin havde formastet sig til at bruge et manipuleret billede af statuen Venus fra Milo på forsiden – og så endda til en artikel om den græske økonomi!

Politik handler jo i høj grad om at prioritere; og tænk hvad der dog ikke kunne ske, hvis man fokuserede mindre på politikeres omtale af hinanden, eller forsideillustrationerne på andre landes magasiner, end på den reelle EU-politik? Ja helt ærligt, hvor ville vi ikke være henne? ♦

Redaktion: NOTAT, Christiansborg, 1240 København K. redaktionen@notat.dk
I redaktionen: Kenneth Haar (ansv.), Åge Skovrind, Staffan Dahllöf, Luise Pihl, Erling Böttcher, Rasmus Nørlem Sørensen, Michael Lauritsen og Sven Skovmand.

Dette nummer er trykt i ekstra oplag med støtte fra EuropaNævnet

Abonnement: NOTAT, Nordkystvejen 2 F, 8961 Allingåbro, tlf. 86 48 16 00, notat@notat.dk - CVR nr.: 18411008

Lay-out og tryk: NOTAT Grafisk, 86 48 16 00 - Forside: Polfoto/AP - ISSN: 1603-7480

NOTAT
- magasin om Demokrati & Europa

Vi er igang med at genoplive demokratiet. Vil du være med?

Sådan spørger NOTAT i øjeblikket i en hvervning af nye abonnenter og det vil glæde os, hvis du vil hjælpe med udbredelsen. Vi tilbyder at man kan prøve os af gratis i 5 måneder. **Nye abonnenter kan bestille på www.notat.dk**

Der mangler en folkelig debat om, hvad der sker i EU, i dag hvor 7 af 10 love kommer fra EU. Derfor er NOTAT vigtig for alle politisk interesserede. Og NOTAT er i dag en del af oplysningsforbundet DEO, der brænder for at genoplive demokratiet. Udover det månedlige magasin får du invitation til levende debatarrangementer under sloganet 'EU-debat, mere spændende og mindre fastlåst'.

ÅBNE DEBATMØDER:

EU, demokrati og retssikkerhed

Aftenmøder med Peter Højilund, Jonas Christoffersen, René Karpantschof, Eva Smith, Thomas Elholm.

Hvad betyder det for borgernes retssikkerhed og mulighed for at deltage i demokratiet når EU får mere magt på det retspolitiske område?

Tirsdag den 6. april 2010 kl. 19-21.30
i Mimeteatret, Vestergade 95 B, Odense

Tirsdag den 13. april 2010 kl. 19-21.30
i Forsamlingshuset, Halmtorvet 13 C, København

Estland, Letland og Litauen - efter 6 år i EU

Aftenmøde med Østeuropa-entusiasterne fra RØST der fortæller om russiske mindretal, økonomisk krise og EU's betydning i Baltikum

Torsdag den 6. maj 2010 kl. 19-21.30
Forsamlingshuset, Halmtorvet 13 C, København

Se programmer og tilmeld dig på www.deo.dk

NOTAT har i en række numre behandlet andre temaer der vedrører det retspolitiske samarbejde i EU:
Nr. 1194, okt. 2007: Om menneskerettigheder
Nr. 1196, dec. 2007: Om lov og orden i Europa
Nr. 1202, jun. 2008: Om asyl og indvandring
Nr. 1218, dec. 2009: Om menneskehandel og prostitution
Nr. 1221, feb. 2010: Om ytringsfrihed

Bestil hele pakken om retspolitik for kun 150 kr. inkl. levering.

NOTAT vil i kommende numre grave dybt i disse emner:

- Er EU's fiskeripolitik bæredygtig?
- EU i medierne. Lever pressen op til sit ansvar?
- På jagt efter u-landenes råstoffer.
- Estland, Letland og Litauen – efter 6 år i EU.
- Er der en fremtid for en fælles mønt i hele EU?
- Hvor meget kan folketingsmedlemmerne påvirke EU?

SMAGEN AF EUROPA – SOM CHOKOLADE ?

Af Anders Rom Dahl

En anledning til at starte en debat om EU behøver ikke altid være noget alvorligt. En svensker, har fået idéen til EU-chokoladen – Eurodream. Idéen består i at man tager en godt designet æske. Så laver man 27 forskellige slags fyldte chokolader – pralinéere. Fyl-

det i pralinéerne afspejler noget 'sjæl' fra et af 27 EU-lande.

Manden bag idéen, John Messinger, har brugt tid og kræfter på at indkredse den smag, som repræsenterer hvert af EU-landene. I tilgift til en god smagsoplevelse ønsker John Messinger med sin chokolade at bidrage til at skabe forening blandt europæerne og at binde folk sammen. Ingen helt lille ambition! Med æsken følger en bog med begrundelse for, hvorfor hvert enkelt land er smagsat som det er.

Eurodream er en nyskabelse som nok kan give anledning til debat. For blandt begrundelserne er der flere, der har 'kanter': Tjekkiet og rom? Historien bag den sammensætning er, at man i Tjekkiet i ca. hundrede år har fremstillet rom af kartofler og roesukker. Da Tjekkiet så blev optaget i EU måtte produktet ikke længere kaldes 'rom', fordi rom ifølge EU-lovgivning skal være lavet af rørsukker. Men Messinger holder åbenbart fast på Tjekkiet ret til at producere rom. På den måde har der sneget sig små glimt af EU-kritik ned i chokoladeæsken.

Omvendt er der også begrundelser, som ikke er helt indlysende. Men, her er idéen måske, at store dele af EU's lovgivning jo heller ikke ligefrem kan kaldes indlysende? Man kan forkæle sig selv ved at købe en kasse.

Man kan endda undskylde sig med, at det jo er for at få større indsigt i Europa.

Hvis man i protest mod EU vil fravælge Eurodream-chokolade men alligevel har en sød tand, er der hjælp på vej: Firmaet bag Eurodream er ved at udvikle et nyt udvalg af chokolade. Her er det Norden, der skal have smag. ♦

Smagen der afspejler landenes 'sjæl'

Belgien – Øl
Bulgarien – Sur-kirsebær
Cypern – Figen
Danmark – Marcipan
England – Te
Estland – Tranebær
Finland – Lakrids
Frankrig – Champagne
Grækenland – Anis
Holland – Kirsebær
Irland – Whiskey
Italien – Kaffe
Letland – Æble
Litauen – Honning
Luxembourg – Fersken
Malta – Appelsin
Polen – Vodka
Portugal – Portvin
Rumænien – Rosenlikør
Slovakiet – Blommebrændevin
Slovenien – Kanel
Spanien – Turrón (En slags nougat)
Sverige – Muldebær
Tjekkiet – Rom
Tyskland – Hasselnød
Ungarn – Valnød
Østrig – Abrikos

Eurodream er chokolade i den dyre ende af skalaen.

